

Преброяване на земеделските стопанства през 2010 година ОБЛАСТ ПЛЕВЕН – основни резултати и анализи

Обща характеристика на областта

Област Плевен е разположена в Северозападния район и е една от 28-те области на България (ниво NUTS 3 от Общата класификация на териториалните единици за статистически цели на ЕС). Общата площ на областта е 4 653.3 кв.км., което представлява 4.2% от територията на страната. Броят на населените места е 123, администрирани в 11 общини, като градовете са 14, а селата – 109. Населението на областта, по данни от преброяването през 2011 година, е 269 752 души или 3.7% от населението на страната. Общият размер на използваната земеделска площ (ИЗП) е 2 912 618.4 дка и заема 63% от територията на областта.

СТРУКТУРА НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

Броят на земеделските стопанства в Област Плевен е 12 924, което представлява 3.5% от стопанствата в страната. Използваната земеделска площ (ИЗП) е 2 912 618.4 дка и е разпределена в 12 510 стопанства. Средният размер на ИЗП за областта е 232.8 дка или със 130% над средния размер за страната – 101.3 дка. Стопанствата, които не разполагат с ИЗП, са 414 бр. Дяловете на ИЗП в общините са, както следва: по 14% в Община Плевен и общините Долна Митрополия и Никопол, 10% в Община Кнежа, 9% в Червен бряг, 8% в Община Гулянци, Община Левски и Община Долни Дъбник, 6% в общините Искър и Пордим, и 4% в Община Белене. Стопанствата, които обработват над 500 дка ИЗП са 477 бр. (4%) и обхващат 92% (2 680 028 дка) от ИЗП на областта. Земеделските стопанства, които обработват до 10 дка, са 9 294 бр. или 74% от стопанствата с ИЗП в областта, но обработват по-малко от 1% (20 523 дка) от ИЗП.

Таблица 1 Разпределение на земеделските стопанства в Област Плевен според размера на ИЗП по общини

Община	Общо			ИЗП (дка)											
				= 0.0	> 0.0 и < 10.0		≥ 10.0 и < 20.0		≥ 20.0 и < 100.0		≥ 100.0 и < 500.0		≥ 500.0		
	Брой стопан- ства	ИЗП (дка)	Среден размер (дка)	Брой стопан- ства	Брой стопан- ства	ИЗП (дка)	Брой стопан- ства	ИЗП (дка)	Брой стопан- ства	ИЗП (дка)	Брой стопан- ства	ИЗП (дка)	Брой стопан- ства	ИЗП (дка)	
БЪЛГАРИЯ	370 222	36 169 647.3	101.3	13 148	248 015	816 280.7	46 944	625 506.8	41 124	1 631 422.8	12 828	2 786 112.8	8 163	30 310 324.2	
Област Плевен	12 924	2 912 618.4	232.8	414	9 294	20 523.1	906	12 186.5	1 182	52 918.2	651	146 962.7	477	2 680 027.9	
Белене	472	115 851.7	253.5	15	337	689.0	35	476.5	39	1 963.0	28	6 068.4	18	106 654.8	
Гулянци	1 977	224 050.1	114.0	11	1 610	4 195.9	121	1 634.4	130	5 428.3	64	13 349.2	41	199 442.3	
Долна Митрополия	1 509	416 094.2	307.1	154	730	1 570.3	142	1 838.3	258	11 901.6	136	31 044.6	89	369 739.4	
Долни Дъбник	977	221 557.3	231.5	20	660	1 817.2	85	1 168.7	116	5 157.9	54	10 778.2	42	202 635.3	
Левски	1 182	230 322.5	196.9	12	996	1 318.0	18	243.6	65	3 070.5	52	12 050.2	39	213 640.2	
Никопол	861	399 926.2	504.3	68	547	1 440.4	80	1 080.0	93	3 847.6	44	10 283.3	29	383 274.9	
Искър	682	168 443.6	247.3	1	490	1 321.7	42	544.6	53	2 513.5	53	11 508.3	43	152 555.5	
Плевен	1 920	403 422.1	215.8	51	1 369	3 058.3	137	1 875.4	198	9 043.5	95	22 775.6	70	366 669.3	
Пордим	568	188 542.0	341.6	16	476	850.0	14	194.7	23	1 070.1	16	4 127.5	23	182 299.7	
Червен бряг	1 768	247 972.9	141.3	13	1 443	2 856.3	138	1 836.9	94	3 819.3	42	9 586.8	38	229 873.6	
Кнежа	1 008	296 435.8	310.4	53	636	1 406.0	94	1 293.4	113	5 102.9	67	15 390.6	45	273 242.9	

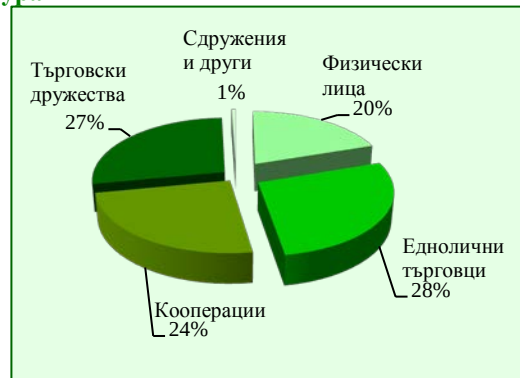
Резултати и анализи

Разпределение на ИЗП в Област Плевен

Използваната земеделска площ в размер 2 912 618 дка е разпределена на 12 510 земеделски стопанства с местонахождение на територията на Област Плевен. Броят на стопаните, които са физически лица, е 12 128 и те стопанисват 20% от ИЗП, като средната ИЗП на стопанство е 47.6 дка. Търговските дружества са 147 и те ползват 27% от ИЗП със средна площ от 5 443.4 дка. На територията на областта работят 159 еднолични търговци, които стопанисват 28% от ИЗП, като средният размер на стопанствата е 5 073.6 дка. 63 са кооперациите на територията на областта, които стопанисват общо 24% от ИЗП със среден размер на площите 11 301.6 дка. 13 са сдруженията и стопанствата с друг юридически статут (манастири, училища, институти и др.), те ползват 1% от ИЗП при средна площ от 1 284.6 дка. Собствена на стопанствата е 21% от използваната земя, а 79% е наета. 89% от използваната земя е собственост на физически лица.

ИЗП според юридическия статут на стопанствата

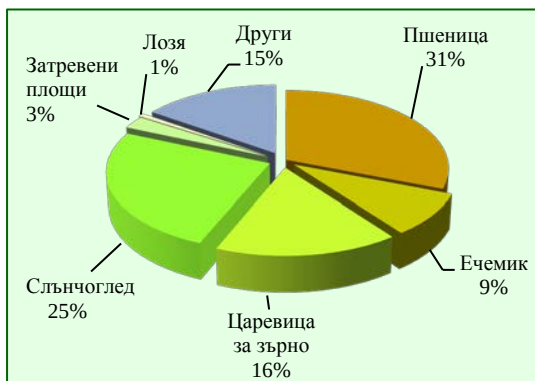
Фигура 1

РАСТЕНИЕВЪДСТВО

Разпределение на ИЗП по култури

Фигура 2

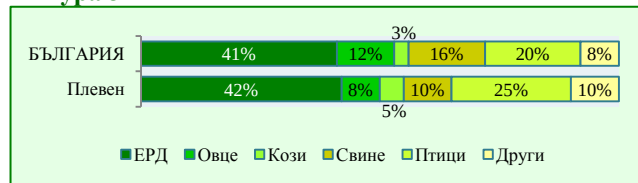
Обработваемата земя в областта е 2 807 471 дка (96% от ИЗП) и се стопанисва от 7 901 земеделски стопанства. В областта се отглеждат 9% от зърнените култури и 10% от техническите култури в страната, в това число 8% от площите с пшеница, 10% – ечемик, 15% – царевица, 10% със слънчоглед и 14% с рапица. Зърнените култури заемат 58% от ИЗП в областта, като 54% от тях е делът на пшеницата (31% от ИЗП) и 28% на царевицата за зърно (16% от ИЗП). Техническите култури заемат 36% от ИЗП на областта, като 70% от тях е делът на слънчогледа. Фуражните култури са 2% от ИЗП, като изкуствените ливади с бобови заемат 86% от общата им площ. Постоянно затреваните площи заемат 3% от ИЗП. Площите с трайните насаждения са 1% от ИЗП, от които 75% са заети с лозя. От овощните насаждения най-голям е делът на сливите и джанките – 50%, орехите са 23%.

ЖИВОТНОВЪДСТВО

Селскостопански животни, птици и пчели отглеждат 11 425 стопанства в областта. От тях 27% отглеждат говеда, 30% – овце, 41% – кози, 44% – свине и 79% – птици. В Област Плевен се отглеждат 22 237 говеда със среден размер на стадата от 7.3 глави. Млечните крави са 13 902 броя. Говедата, овцете, козите и свинете се отглеждат основно в стопанства на физически лица, съответно 88% от говедата, 84% от овцете, 96% от козите и 85% от свинете. В стопанства на търговски дружества се отглеждат 66% от птиците. В 1 130 стопанства се отглеждат 34 824 пчелни семейства, като 98% са в стопанства на физически лица.

Разпределение на животинските единици

Фигура 3

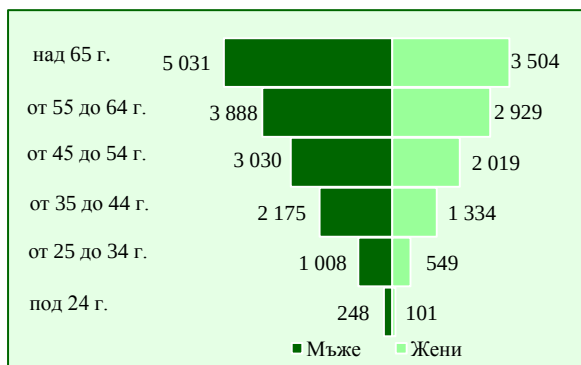

Животинските единици са стандартни единици за измерване, които позволяват обединяване на различните категории животни, с цел сравняването им.

РАБОТНА СИЛА

Брой на лицата, заети в земеделието в зависимост от пола и възрастовата група

Фигура 4

В земеделските стопанства през 2010 година са работили 25 816 души (без сезонните работници), като обемът на вложения от тях труд е 12 935 годишни работни единици (ГРЕ). Като семейна работна ръка участват 22 574 лица или 87% от заетите в земеделието в областта. Несемейна работна ръка (наети лица) са 3 242, които формират 13% от заетите и са отработили общо 2 889 ГРЕ. Сезонните работници са отработили 56 хил. човекодни, което представлява 241 ГРЕ. Жените са 40% от заетите, а мъжете – 60%. Пенсионерите над 64-годишна възраст, влагащи труд в земеделските стопанства, са 33% от заетите, а работещите до 34 години са 7%. От 12 924 управители на стопанствата (вкл. физическите лица) 84% са мъже, а 16% са жени. Управителите са отработили общо 6 509 ГРЕ. До 34 годишна възраст са 5% от тях, а над 64 години са 42%.

ТИПОЛОГИЯ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

В Област Плевен преобладават стопанствата със смесено животновъдство и специализираните в отглеждането на тревопасни животни – съответно 24.6% и 20.6%. Над 2/3 от стандартния производствен обем се формира от специализираните стопанства в отглеждането на полски култури (70.7%).

ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ

Таблица 2 Брой стопанства и площи с основни култури, брой животни и работна ръка в Област Плевен

Земеделски площи и култури	БЪЛГАРИЯ		Област Плевен	
	Стопанства (брой)	Площ (дка)	Стопанства (брой)	Площ (дка)
Използвана земеделска площ	357 074	36 169 647.3	12 510	2 912 618.4
Обработваема земя	250 728	31 249 279.8	7 901	2 807 471.0
Зърнени култури	119 640	17 961 479.9	5 133	1 683 032.5
- в т.ч. пшеница	49 436	11 497 374.0	2 161	900 778.8
- в т.ч. ечемик	19 759	2 523 437.0	1 201	257 891.7
- в т.ч. ръж	2 848	121 590.5	10	3 595.5
- в т.ч. пшеница за зърно	68 381	3 151 539.5	4 165	478 855.7
- в т.ч. леща	130	29 031.0	15	4 303.0
Слънчоглед	16 873	7 325 024.3	1 646	737 712.9
Рапица	1 927	2 231 852.8	178	307 644.9
Фуражни култури	75 332	1 061 335.4	3 634	45 998.6
Семейни градини	227 930	103 646.5	10 703	4 382.3
Постоянно затревени площи	107 267	3 820 229.9	691	75 877.7
Трайни насаждения	118 610	996 491.1	4 649	24 887.4
- в т.ч. лозя	87 002	523 356.7	4 116	18 673.5
- в т.ч. овощни видове	42 827	455 048.5	688	6 028.0
ябълки	19 138	58 509.8	197	594.1
сливи и джанки	16 273	83 745.8	456	2 998.4
орехи	2 938	62 212.2	70	1 398.7

Видове и категории животни	БЪЛГАРИЯ		Област Плевен	
	Стопанства (брой)	Брой животни*	Стопанства (брой)	Брой животни*
Говеда	95 357	576 339	3 041	22 237
- в т.ч. крави	86 210	347 291	2 697	13 924
Биволи	1 028	10 038	87	620
Овце	91 793	1 415 181	3 437	37 224
Кози	84 582	388 866	4 646	20 570
Свине	82 265	670 469	4 987	15 991
- в т.ч. свине-майки	15 235	73 547	1 067	2 014
Общо еднокопитни	92 806	112 632	4 530	5 118
Птици	185 455	17 491 187	9 055	850 918
- в т.ч. кокошки носачки и подрастващи	180 253	7 875 278	8 837	482 063
- в т.ч. пилета за утаяване	19 457	7 564 578	1 189	285 800
- в т.ч. патици	7 907	1 543 763	499	29 083
Пчелни семейства	23 982	588 694	1 130	34 824

*С изключение на пчелите, които са посочени в брой на пчелните семейства.

Работна ръка	БЪЛГАРИЯ			Област Плевен		
	Работна сила общо	Семейна работна ръка	Несемейна работна ръка	Работна сила общо	Семейна работна ръка	Несемейна работна ръка
Брой лица, влагащи труд в стопанствата	738 634	681 466	57 168	25 816	22 574	3 242
Вложен труд в ГРЕ	389 107	336 766	52 341	12 935	10 046	2 889

Таблица 3 Типология на земеделските стопанства в Област Плевен

Видове стопанства по специализация		Ед. мярка	БЪЛГАРИЯ	Област Плевен	% в областта
Общо		Брой стопанства	370 222	12 924	100.0%
		СПО (хил. евро)	2 458 262.8	150 533.9	100.0%
Специализирани стопанства — растителни култури	полски култури	Брой стопанства	63 112	1 442	11.2%
		СПО (хил. евро)	1 152 959.3	106 484.1	70.7%
	зеленчуци, цветя и гъби	Брой стопанства	18 223	191	1.5%
		СПО (хил. евро)	166 013.1	2 748.4	1.8%
	трайни насаждения	Брой стопанства	32 111	464	3.6%
		СПО (хил. евро)	60 544.3	1 179.6	0.8%
Специализирани стопанства — животинска продукция	тревопасни животни	Брой стопанства	88 630	2 660	20.6%
		СПО (хил. евро)	379 412.6	14 242.2	9.5%
	свине, птици и зайци	Брой стопанства	28 583	2 457	19.0%
		СПО (хил. евро)	348 827.3	12 726.2	8.5%
Смесени стопанства	смесени култури	Брой стопанства	14 607	196	1.5%
		СПО (хил. евро)	65 950.0	757.0	0.5%
	смесено животновъдство	Брой стопанства	50 186	3 184	24.6%
		СПО (хил. евро)	76 438.5	5 014.3	3.3%
	смесени култури и животновъдство	Брой стопанства	73 788	2 326	18.0%
		СПО (хил. евро)	208 117.7	7 382.1	4.9%
некласифицирани стопанства		Брой стопанства	982	4	0.0%

ПРЕБРОЯВАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА 2010: МЕТОДОЛОГИЯ

В настоящата публикация са представени и анализирани данните за 12 924 земеделски стопанства с местонахождение в Област Плевен, които отговарят на праговете за земеделско стопанство. При анализиране на резултатите земеделските стопанства са групирани на “физически” и “юридически” лица. Едноличните търговци и сдруженията са включени в групата на юридическите лица, тъй като по размер и “поведение” са по-близо до кооперациите и търговските дружества, отколкото до стопанствата на физическите лица.

ИЗПОЛЗВАНИ ДЕФИНИЦИИ

Земеделско стопанство или „стопанство“ е отделна технико-икономическа единица, която има единно управление и която произвежда селскостопанска продукция или поддържа земеделски земи в добро земеделско и екологично състояние по смисъла на чл. 2, буква „а“ от Регламент (ЕО) № 1166/2008 и отговаря на поне един от критериите, заложен в Приложение №2 към чл. 5 на Закона за преброяване на земеделските стопанства в България през 2010 г.

Използваната земеделска площ (ИЗП) на стопанствата включва обработваемата им земя, трайните насаждения, постоянно затревените площи и семейните градини. **Обработваемата земя** е земеделска земя, която ежегодно участва в сеитбооборот – площите, върху които се отглеждат едногодишни култури, както и оранжерийните площи, площите, заети с ягоди, изкуствени ливади, хмел, маслодайна роза, лавандула, угарите и площите за производство на семена и посадъчен материал.

Трайни насаждения са овощните насаждения, лозята, площите с ягодоплодни култури и разсадниците (вкл. за горски фиданки).

Постоянно затревените площи са естествените ливади и ниско продуктивните затревени площи на стопанството, които се косят или се изпасват от животните. Включват се и площите, които не се използват за производствени цели но се поддържат в добро земеделско и екологично състояние.

В ИЗП на стопанствата не се включват колективно ползваните от няколко стопанства общи площи за паша на животните.

Годишна работна единица – 1 ГРЕ е равна на отработените часове от един работник при пълно работно време в рамките на една година. В България 1 ГРЕ е равна на 1 856 отработени часа в годината или 232 човекодни.

Период на наблюдение за площите е стопанската година: от 1^{-ва} октомври 2009 г. до 30^{-та} септември 2010 г. Броят на животните се отчита към 31.08.2010 г. Работната сила се отчита за период от 12 месеца, приключващ на 31.08.2010 г.

ОРГАНИЗАЦИЯ И ПРЕВЕЖДАНЕ НА ПРЕБРОЯВАНЕТО

Преброяването на земеделските стопанства се провежда от 1 септември до 30 ноември 2010 г., съгласно Закона за преброяване на земеделските стопанства в Република България през 2010 г. Събирането на информацията се осъществява от анкетьори, които посетиха стопанствата, отговарящи на критериите за земеделско стопанство, в областта и интервюираха техните стопани или управители.

По време на преброяването на територията на Област Плевен работиха 169 анкетьори и 20 контролери, които бяха специално обучени. Въвеждането на данните от попълнените въпросници бе последвано от проверки и контроли за съответствие, които имаха за цел да осигурят високо качество на събраната информация.

Всички лица, участвали в събирането и обработката на данните, са длъжни да спазват статистическа тайна и индивидуалните данни на стопанствата не могат да се използват за други цели освен статистически (Глава Шеста от Закона за преброяване на земеделските стопанства в Република България през 2010 година).

ТИПОЛОГИЯТА НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

Типологията на земеделските стопанства представлява единна класификация на стопанствата в Областта съобразно техния тип по технико-икономическа насоченост и икономически размер и позволява да се определят специализацията и размерът им. Класификацията се основава на икономически показатели, наречени стандартни производствени обеми (СПО).

Типът по технико-икономическа насоченост на дадено стопанство се определя от относителния дял на стандартния производствен обем на различните продукти на това стопанство в неговия общ стандартен производствен обем.

Стопанствата се групират в девет общи типа:

Специализирани стопанства — растителни култури

1. полски култури
2. зеленчуци, цветя и гъби
3. трайни насаждения

Специализирани стопанства — животинска продукция

4. тревопасни животни
5. свине, птици и зайци

Смесени стопанства

6. смесени култури
7. смесено животновъдство
8. смесени култури и животновъдство

9. неклассифицирани стопанства

За определяне на типологията на стопанствата за преброяването на земеделските стопанства в България през 2010 година са използвани СПО'2007, изчислени като средно претеглени величини за периода 2005-2009 година. Групирането на стопанствата в хомогенни групи по тип специализация и икономически размер позволява сравнение на земеделските структури в различните страни и във времето.

Как се определя типологията?

При определяне типологията на стопанствата се преминава през следните стъпки:

- Изчисляват се индивидуални СПО за всички селскостопански продукти (от растениевъдството и животновъдството) за определена стопанска година или като средна стойност от няколко години. Индивидуалният СПО отразява средната парична стойност на селскостопанската продукция при цена на производител. СПО не включва директните плащания, данък добавена стойност и други данъци.
- Тези индивидуални СПО се прилагат към данните на всяко стопанство (площта на всеки вид култура и броят на всяка категория животно, отглеждани в стопанството, се умножават по съответните им СПО) и се сумират, за да се получи общия СПО на стопанството в евро.
- Специализацията на стопанството се определя по схема за класификация, заложена в Регламент (ЕО) 1242/2008, изменен с Регламент (ЕО) 867/2009.

Какво е “икономически размер” на земеделското стопанство? – Икономическият размер на стопанството се определя въз основа на общия стандартен производствен обем на стопанството. Той показва потенциала на стопанството, но не и неговите финансови резултати. Икономическият размер позволява сравнение на стопанства с различни специализации, защото физическият размер (средна площ, брой животни и т.н.) не носи достатъчно информация.

Икономическият размер на едно стопанство се определя като сумата от СПО на всеки продукт, произвеждан в стопанството. Стопанствата се групират в **класове по размер** (от I до XIV). В I^{-ви} клас се включват стопанства с размер до 2 хил. евро. Стопанствата с икономически размер от 2 хил. евро до 100 хил. евро са групирани в класове от II^{-ви} до VII^{-ми}, а стопанства с икономически размер над 100 хил. евро попадат в класовете от VIII^{-ми} до XIV^{-ти}.

Типологията на стопанствата се използва в земеделската статистика за анализ на получените резултати от статистическите наблюдения, както и за изготвяне на извадки за провеждане на следващи изследвания.

Публикацията е приключена редакционно на 30 ноември 2012 г.
Редакция: МЗХ, отдел “Агрозистатистика”
Адрес: София, 1040, МЗХ, бул. „Христо Ботев“ № 55
Областна дирекция „Земеделие“ – Плевен
Адрес: Гр. Плевен, 5800, ул. “Васил Левски” № 1, ет. 10

За повече информация: МЗХ, отдел “Агрозистатистика”
Тел./факс: 980 82 94; E-mail: agrostat@mzh.government.bg
Интернет страница на МЗХ: www.mzh.government.bg
http://www.mzh.government.bg/ODZ-Pleven/bg/Home.aspx
тел./факс: 064/802 320; E-mail: 15Agrostatistica@mzh.government.bg